

LÒ XO

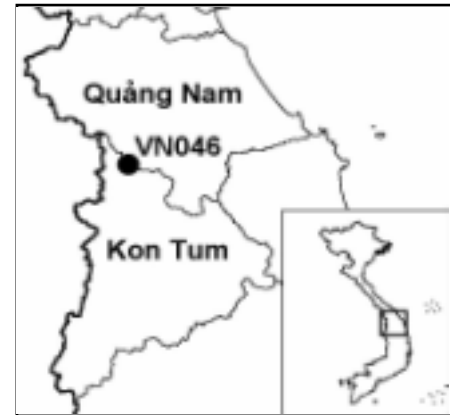
Tiêu chí : A1 & A2

Tỉnh: Kon Tum và Quảng Nam
Tình trạng bảo vệ: Khu Bảo tồn Thiên nhiên

Vĩ độ: 15°14'N
Kinh độ: 107°45'E
Diện tích: 15.000 ha
Độ cao: 1.500-2.032 m so với mặt biển

VCĐH / PVCĐH:
 VCĐH Cao nguyên Kon Tum

Cảnh quan ưu tiên:
 CA 1 - Trung Trường Sơn

Mô tả chung

VCQT nằm ở vùng cao nguyên Kon Tum và có trung tâm là đèo Lò Xo, một đèo trên đường Hồ Chí Minh (đoạn trước đây là đường Quốc lộ 14) nằm ở ranh giới giữa hai tỉnh Kon Tum và Quảng Nam. VCQT bao gồm các triển núi ở hai bên đèo Lò Xo thuộc huyện Đăk Glây, tỉnh Kon Tum, và huyện Phước Sơn, tỉnh Quảng Nam. Phần diện tích ở phía tây và nam của VCQT thuộc về Khu Bảo tồn Thiên nhiên Ngọc Linh (Kon Tum) trong khi phần phía tây bắc thuộc vào khu đề xuất bảo tồn thiên nhiên Sông Thanh. Các đỉnh cao nhất bên trong VCQT là núi Ngọc Ti On (2.032 m) và một ngọn núi không tên cao 1.988m. Hầu hết diện tích của VCQT vẫn còn có rừng che phủ với kiểu thảm chính là rừng thường xanh trên núi thấp, ngoài ra còn có một số vùng rừng thường xanh núi cao. VCQT Lò Xo nằm cách VCQT Ngọc Linh 15km về phía tây, hai khu này liên kết với nhau bởi các vùng rừng liên tục.

Khu hệ chim: Những nét chính

Do chưa có đủ điều kiện điều tra, toàn bộ các loài chim ghi nhận tại VCQT Lò Xo đều từ phía Khu Bảo tồn Thiên nhiên Ngọc Linh (Kon Tum), hiện tại chưa có ghi nhận nào từ phía khu đề xuất bảo tồn thiên nhiên Sông Thanh. VCQT Lò Xo nằm trong Vùng Chim Đặc hữu (VCĐH) Kon Tum và là nơi có sáu trên chín loài chim có vùng phân bố hẹp được xác định cho VCQT này. Đáng chú ý nhất, VCQT này có một quần thể loài Khướu vằn đầu đen *Actinodura sodangorum*. Loài này mới chỉ được phát hiện cho khoa học vào năm 1996 và hiện mới biết có hai khu vực phân bố trên toàn thế giới là VCQT Ngọc Linh và Cao nguyên Dakchung ở CHDCND Lào. VCQT Lò Xo cũng có các sinh cảnh phù hợp cho hai loài chim có vùng phân bố hẹp của VCĐH Cao nguyên Kon Tum mới được mô tả cho khoa học là Khướu Ngọc Linh *Garrulax ngoclinensis* và Khướu Kon Ka Kinh *G. konkakhensis*, tuy nhiên, đến nay vẫn chưa có ghi nhận nào về một trong hai loài này tại VCQT.

Loài	Tiêu chí VCQT	Tình trạng	VCQT khác	Ghi chú
Tĩ sao <i>Rheinardia ocellata</i>	A1, A2	VU	15	Nhiều lần nghe thấy tiếng kêu của loài này vào tháng 4/1998 ^{1,2} .
Khướu vằn đầu đen <i>Actinodura sodangorum</i>	A1, A2	VU	1	Đã quan sát được hai đôi, một ở độ cao 1.000m và đôi thứ hai ở độ cao 1.500m vào tháng 4/1998 ³ .
Niệc nâu <i>Anorrhinus tickelli</i>	A1, A3	NT	16	Một lần nghe thấy tiếng kêu của loài này vào tháng 4/1998 ^{1,2} .
Trèo cây mỏ vàng <i>Sitta solangiae</i>	A1, A2	NT	11	Một vài lần quan sát được loài này và hai mẫu vật đã được thu vào tháng 4/1998 ^{1,2} .
Khướu đầu đen <i>Garrulax milleti</i>	A1, A2	NT	8	Nhiều lần quan sát được loài này và hai mẫu vật đã được thu vào tháng 4/1998 ^{1,2} .
Khướu mỏ dài <i>Jabouilleia danjoui</i>	A1, A2	NT	17	Quan sát được một đôi và thu được một mẫu vật của loài này vào tháng 4/1998 ^{1,2} .
Khướu đầu xám <i>Garrulax vassali</i>	A2		8	Một đàn có bốn đến sáu cá thể được quan sát vào tháng 4/1998 ^{1,2} .

Loài chỉ phân bố trong một đơn vị địa sinh học: Khu vực này không đáp ứng tiêu chí A3. Xem Phụ lục 4 để biết chi tiết.

Các loài khác đang được quan tâm bảo tồn

Loài	Tình trạng	Loài	Tình trạng
Khỉ vàng <i>Macaca mulatta</i> ²	NT	Đình tùng <i>Cephalotaxus manii</i> ²	VU
Khỉ mặt đỏ <i>Macaca arctoides</i> ²	VU	Đẻ tùng Poilan <i>Amenotaxus poilanei</i> ²	VU
Vượn đen má vàng <i>Nomascus gabriellae</i> ²	VU	Thông tre lá ngắn <i>Podocarpus neriifolius</i> ²	DD
		[Sơn dương <i>Naemorhedus sumatraensis</i>] ²	VU

Ghi chú: [] = ghi nhận chưa có kiểm chứng.

Các mối đe dọa đối với đa dạng sinh học

Mối đe dọa chính đối với VCQT Lò Xo là việc phá rừng làm nương rẫy, khai thác quá mức gỗ và lâm sản phi gỗ (LSPG), săn bắn và phát triển cơ sở hạ tầng. Các cộng đồng dân tộc thiểu số ở vùng đệm Khu Bảo tồn Thiên nhiên Ngọc Linh (Kon Tum) có sinh kế phụ thuộc rất nhiều vào các nguồn tài nguyên thiên nhiên. Ước tính, có 20 đến 25% thu nhập của các hộ gia đình tại đây là từ rừng. Do vậy, săn bắn, khai thác gỗ và LSPG diễn ra ở khắp VCQT và hầu hết các hoạt động này đều đang ở mức độ không bền vững².

Có lẽ mối đe dọa lớn nhất đến tính đa dạng sinh học của VCQT Lò Xo là việc nâng cấp Quốc lộ 14, một phần của đường Hồ Chí Minh, chia đôi khu vực này. Nếu không có biện pháp kiểm soát chặt chẽ kịp thời ngay sau khi hoàn thành con đường, nguy cơ rất thực tế là con đường mới sẽ tạo điều kiện cho các hoạt động khai thác tài nguyên thiên nhiên và thu hút dân đến định cư hai bên đường, những hoạt động như vậy chắc chắn sẽ đẩy nhanh việc mất và xuống cấp sinh cảnh⁴.

Mối đe dọa	Độ nghiêm trọng
Thâm canh nông nghiệp	• •
Săn bắn	• •
Phát triển cơ sở hạ tầng	• • •
Khai thác chọn gỗ / củi	•
Khai thác không bền vững LSPG	•

Các hoạt động bảo tồn

- Năm 1986, Chính phủ Việt Nam đã ra quyết định thành lập Khu Bảo tồn Thiên nhiên Ngọc Linh (Kon Tum)⁵.
- Năm 1998, kế hoạch đầu tư Khu Bảo tồn Thiên nhiên Ngọc Linh (Kon Tum) đã được xây dựng, và sau đó, ban quản lý đã được thành lập⁵.
- Năm 1999, kế hoạch đầu tư Khu Bảo tồn Thiên nhiên Sông Thanh đã được xây dựng, và cũng trong năm này, ban quản lý đã được thành lập⁵.

Kiến nghị

- Cần tăng cường năng lực cho cán bộ hai khu bảo tồn thiên nhiên về quy hoạch quản lý bảo tồn và thực thi luật pháp và quy chế khu bảo vệ.
- Cần có biện pháp kiểm soát chặt chẽ việc bố trí dân cư và phá rừng làm nương rẫy dọc theo tuyến đường Hồ Chí Minh (đường Quốc lộ 14 cũ).
- Cần khuyến khích các cộng đồng địa phương sử dụng bền vững tài nguyên thiên nhiên, đặc biệt là tài nguyên động vật và LSPG.
- Cần tiến hành các nghiên cứu kỹ hơn để đánh giá hiện trạng và phân bố của các loài quan trọng trong VCQT, đặc biệt là đánh giá tình trạng của hai loài Khướu Ngọc Linh và Khướu Kon Ka Kinh và tầm quan trọng đối với công tác bảo tồn đa dạng sinh học ở các vùng rừng để xuất bảo tồn thiên nhiên Sông Thanh.

Tài liệu tham khảo

1. Quan sát cá nhân của J. C. Eames.
2. Lê Trọng Trãi, Richardson, W. J., Bùi Đắc Tuyên, Lê Văn Châm, Nguyễn Huy Dũng, Hà Văn Hoạch, Nguyễn Văn Sáng, Monastyrskii, A. L. và Eames, J. C. (1999) *Kế hoạch đầu tư khu Bảo tồn Thiên nhiên Ngọc Linh, tỉnh Kon Tum*. Hà Nội: Chương trình BirdLife Quốc tế tại Việt Nam và Viện Điều tra Quy hoạch Rừng.
3. Eames, J. C., Lê Trọng Trãi, Nguyễn Cu and Eve, R. (1999) New species of barwing *Actinodura* (Passeriformes: Sylviinae: Timaliini) from the western highlands of Vietnam. *Ibis* 141: 1-10.
4. Tordoff, A. W., Tran Hieu Minh and Tran Quang Ngoc (2000) *A feasibility study for the establishment of Ngọc Linh Nature Reserve, Quang Nam province, Vietnam*. Hanoi: BirdLife International Vietnam Programme and the Forest Inventory and Planning Institute.
5. Birdlife International và Viện Điều tra Quy hoạch Rừng (2001) *Sách Thông tin về các Khu Đặc dụng Hiện có và Đề xuất tại Việt Nam*. Hà Nội, Việt Nam: Chương trình BirdLife Quốc tế tại Việt Nam và Viện Điều tra Quy hoạch Rừng.

Khướu vằn đầu đen *Actinodura sodangorum*